

HUDUDDA TADBIRKORLIK SUB'EKTLARINING EKSPORT FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Abdurazzaqova Nozima Axmadjon qizi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.7194339>

Buni xalqimiz yetakchisi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev qayta-qayta ta'kidladi: "...O'zbekistonning tayyor mahsulot eksporti borasidagi imkoniyatlari katta, tadbirkorlar va investorlar o'z imkoniyatlarini ishga solib, ichki va tashqi bozorda raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish va eksport qilishlari, yuqori natijalarga erishishlari zarur, qo'shimcha qiymatlar. ... Mahalliy import o'rnini bosuvchi mahsulotlar tegishli taqdimotga muhtoj. Tajriba shuni ko'rsatadiki, mahalliy ishlab chiqaruvchilarning xalqaro va ichki bozorlarda namoyish etilishi ularning eksport salohiyatini mustahkamlash, sarmoya va iste'molchilarni jalb etishga xizmat qilmoqda. Shu bois Tashqi ishlar, Iqtisodiy rivojlanish va savdo, Sanoat va yangi texnologiyalar vazirliklari, Investitsiyalar va davlat mulkini boshqarish davlat qo'mitasi, Savdo-sanoat palatasi kabi boshqarmalar mamlakatimizda ishlab chiqarilgan mahsulotlar va tovarlarni chet elda taqdim etish bo'yicha zarur choralarni ko'rishlari shart..." [1].

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha strategik hujjatlarda institutsional islohotlar asosida makroiqtisodiy barqarorlik parametrlariga erishishni hisobga olgan holda mahalliy tovar va xizmatlar eksporti muhimligi ham alohida ta'kidlangan. Xususan, O'zbekiston Respublikasining 2030-yilgacha bo'lgan davrda rivojlanish milliy strategiyasida milliy iqtisodiyotni rivojlantirishning industrial-innovatsion stsenariysiga o'tish imkoniyatlarini hisobga olgan holda, "Innovatsion rivojlanish asoslarini yaratish ko'zda tutilgan. birinchi navbatda ta'lim tizimidagi islohotlar va iqtisodiyot tarmoqlari uchun zamonaviy kadrlar tayyorlash asosida mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish.

Ushbu stsenariy iqtisodiy va ijtimoiy muammolarni hal qilishda innovatsion yondashuvlarni shakllantirish, rivojlanishning institutsional asoslarini mustahkamlash, huquqiy tizimni takomillashtirish va mulkiy huquqlarni, shu jumladan intellektual mulkni himoya qilishni kuchaytirish bilan mumkin, bu ham mahalliy xususiy, ham to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar o'sishiga yordam beradi.

Ayni paytda kichik va o'rta biznesning eksport faoliyatini qo'llab-quvvatlashning institutsional tizimi alohida ahamiyatga ega. Institutlarning rivojlanmaganligi, ularning yo'qligi yoki o'z funksiyalarini to'liq bajarmasligi institutsional tuzoqlarning shakllanishiga olib keladi. Nurmatov B. ta'kidlaganidek, "Institutsional rivojlanishning pastligi davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlarini amalga oshirish mexanizmlarini qo'llashning imkonsizligiga

olib keladi. Sug'urta institutlarini tashkil etish, kreditlarni kafolatlash, garov ta'minotini sotish infratuzilmasini yaratish, tegishli garov qonunchiligini ishlab chiqish va qabul qilish zarur" [3].

Yuqoridagilar kontekstida "eksport faoliyatini rivojlantirishni institutsional qo'llab-quvvatlash" tushunchasiga aniqlik kiritish zarur. Ba'zi mualliflar "Tadbirkorlik sub'ektlarining eksport faoliyatini rag'batlantirishning institutsional asoslari deganda bir-biri bilan o'zaro aloqada bo'lgan, faoliyati kichik va o'rta biznes sub'ektlariga xizmatlar ko'rsatishga qaratilgan davlat, eksport faoliyatida qulay ishbilarmonlik muhiti va yanada samarali faoliyat yuritishi uchun shart-sharoitlarni shakllantirishga ko'maklashish jamoat va tijorat institutlari majmui tushuniladi" deb hisoblashadi.

Kichik va o'rta biznesning eksport salohiyatini rivojlantirishni moliyaviy va nomoliyaviy qo'llab-quvvatlovchi institutlar qatoriga davlat boshqaruvi organlarining ijro etuvchi funksiyalarini bajaradigan davlat hokimiyati organlari (boshqaruvlari), davlat tashkilotlari (korxonalari), mintaqaviy rivojlanish markazlari kiradi. kichik va o'rta biznesni eksportga yo'naltirilgan, moliya va kredit institutlarini qo'llab-quvvatlash. Nodavlat institutlarga biznes akseleratorlar, biznes-inkubatorlar, axborot va konsalting xizmatlarini ko'rsatuvchi tashkilotlar, autsorsing va boshqalar kiradi. Ushbu institutlarning optimal o'zaro hamkorligi ichki bozorda eksportga yo'naltirilgan mahsulotlar hajmining barqaror o'sishini ta'minlashga qaratilgan. Bir bozorda yetarli miqdorda mahsulot to'planishi, albatta, iqtisodiy nazariya qonunlariga muvofiq, tovar va xizmatlar sifatining yaxshilanishiga olib keladi. Ikkinchisi eksportga yo'naltirilgan va import o'rnini bosuvchi ishlab chiqarishni rivojlantirishga xizmat qilmoqda [2].

Shunday qilib, viloyatda tadbirkorlik sub'ektlarining eksport faoliyatini rag'batlantirishning institutsional asoslarini takomillashtirish ushbu sohaga daxldor institutlar faoliyati samaradorligini, ularning o'zaro hamkorligining amaldagi sxemasini tuzatish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirishni hisobga olgan holda tizimli o'rganishni nazarda tutadi. O'zbekiston Respublikasi va uning mintaqalari misolida mazkur o'zaro hamkorlikning samarasizligini yaqqol ko'rish mumkin, bu esa uni takomillashtirish bo'yicha konstruktiv chora-tadbirlar ko'rishni taqozo etadi. Shu bilan birga, respublikaning alohida hududlaridagi muassasalar faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish zarur, ular orasida Jizzax va Samarqand viloyati tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning eng yuqori darajasiga ega bo'lib, eksportga yo'naltirilgan korxonalarni rivojlantirish import o'rnini bosuvchi ishlab chiqarish imkoniyatiga ega.

REFERENCES

1. <https://lex.uz/docs/4013358> [О мерах по реализации национальных целей и задач в области устойчивого развития на период до 2030 года] Постановление Кабинета Министров Республики Узбекистан, от 20.10.2018 г. № 841.
2. Сатторова М.Р. Формирование инфраструктурной основы развития малого бизнеса//Вестник государственного университета РФ право бизнеса и политики/Научно-теоретический журнал. №1. 2020.
3. Yuldasheva M.M. O'zbekiston Respublikasida kichik biznesni rivojlantirish muammolari to'g'risida / Belgorod Kooperatsiya, iqtisodiyot va huquq universiteti axborotnomasi. - Belgorod, 2021. No 1 (74).